

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 30 ноември 2023 г.
(OR. en)

15971/23

SAN 699
SOC 823
EMPL 590
RECH 529
JEUN 275
EDUC 463
CULT 170
DIGIT 279
ENV 1378
ECOFIN 1280
FIN 1240

РЕЗУЛТАТИ ОТ РАБОТАТА

От: Генералния секретариат на Съвета

До: Делегациите

№ предх. док.: 15053/23

Относно: Закljučения на Съвета относно психичното здраве

Приложено се изпращат на делегациите посочените по-горе заключения на Съвета, одобрени от Съвета по заетост, социална политика, здравеопазване и потребителски въпроси (Здравеопазване) на заседанието му от 30 ноември 2023 г.

Заклучения на Съвета относно психичното здраве

Въведение

Преди пандемията от COVID-19 проблемите с психичното здраве вече засягаха около 84 милиона души в ЕС, т.е. всеки шести гражданин, което струва 600 милиарда евро или 4 % от БВП¹.

Според Световната здравна организация (СЗО) през първата година от пандемията от COVID-19 разпространението в световен мащаб на тревожността и депресията се е увеличило с 25 %. Пандемията засегна особено сериозно психичното здраве на младите хора. Освен това жените са засегнати по-тежко от мъжете, а хората с незаразни заболявания е по-вероятно да развият симптоми на психични разстройства.

Други предизвикателства, като агресивната война на Русия срещу Украйна, кризата в областта на климата, нарастващите равнища на безработица и все по-високата издръжка на живота, както и натискът на цифровото пространство и социалните медии, само изостриха и без това лошото равнище на психично здраве, особено при децата и младите хора, както и при хората с проблеми с психичното здраве.

Подобряването на психичното здраве е индивидуален, социален и икономически императив. Съгласно член 35 от Хартата на основните права на Европейския съюз² „всеки има право на достъп до здравна профилактика и да ползва медицински грижи при условията, установени от националните законодателства и практики. При разработването и изпълнението на всички политики и дейности на Съюза се осигурява високо равнище на закрила на човешкото здраве.“

¹ ОИСР/Европейски съюз (2018 г.), Здравето накратко: Европа 2018 г.: Цикъл за състоянието на здравето в ЕС, Служба за публикации на ОИСР, Париж/Европейски съюз, Брюксел, https://doi.org/10.1787/health_glance_eur-2018-en

² Харта на основните права на Европейския съюз (2000/С 364/01), Официален вестник на Европейските общности: https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf

През юни 2023 г. Комисията прие съобщение относно всеобхватен подход към психичното здраве, за да помогне на държавите членки и заинтересованите страни да се справят с предизвикателствата в областта на психичното здраве в ЕС. В съобщението се посочват три ръководни принципа, които следва да се прилагат за всеки гражданин: i) достъп до адекватна и ефективна превенция, ii) достъп до висококачествено и финансово достъпно психиатрично здравеопазване и лечение и iii) възможност за реинтеграция в обществото след възстановяване³.

Съобщението на Комисията и действията, които се разработват от държавите членки, служат като основа за нов подход към психичното здраве, който е всеобхватен, насърчава и защитава благосъстоянието, основан е на превенцията и е насочен към множество заинтересовани страни.

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

1. Като ОТЧИТА Устава на СЗО, в който се посочва, че здравето е състояние на пълно физическо, психическо и социално благополучие, а не само отсъствие на заболяване или недъг, и че да постигне възможно най-добро здравословно състояние е основно право на всеки човек.
2. Като ОТЧИТА, че психичното здраве е състояние на психично благосъстояние, което позволява на хората да се справят с многобройните натоварвания на живота, да реализират собствените си способности, да се учат добре и да работят добре, както и да допринасят за своите общности⁴.
3. Като ИМА ПРЕДВИД, че всеки човек, без дискриминация, следва да има достъп до качествени основни здравни услуги като част от всеобщото здравно осигуряване, както се признава в цел за устойчиво развитие №3⁵ на Програмата на ООН до 2030 г.

³ COM(2023) 298. Съобщение на Комисията относно всеобхватен подход към психичното здраве.

⁴ Световна здравна организация, Информационни фишове на СЗО, Mental health: strengthening our response („Психичното здраве: засилване на нашите ответни действия“), 2022 г.

⁵ Цели на ООН за устойчиво развитие. Цел №3: Осигуряване на здравословен живот и насърчаване благосъстоянието на всички във всяка възраст:
<https://www.un.org/sustainabledevelopment/health/>

4. Като ИМА ПРЕДВИД, че всеки човек, включително децата и младите хора, следва да има възможност да расте и да живее в условия и среда, които насърчават и подкрепят психичното му здраве.
5. Като ОТЧИТА жизненоважната роля на семействата за насърчаване на психичното благосъстояние на децата и признава, че при децата, които са институционализирани или бездомни, се наблюдават по-големи проблеми с психичното здраве.
6. Като ПРИВЕТСТВА съобщението на Комисията относно *всеобхватен подход към психичното здраве*, прието на 7 юни 2023 г., както и посочените в него възможности за финансиране в размер на над 1,2 милиарда евро и 20 водещи инициативи, които имат за цел да подпомогнат държавите членки и заинтересованите страни за значително подобряване на психичното здраве на гражданите.
7. Като ПРИЗНАВА, че е важно да се подобри качеството на живот на хората с психични проблеми, техните семейства и лицата, полагащи официално или неформално грижи, със специален акцент върху справянето със стигматизирането и дискриминацията, както е посочено в съобщението на Комисията относно *всеобхватен подход към психичното здраве*.
8. Като ВЗЕМА ПОД ВНИМАНИЕ резолюцията на Европейския парламент от 5 юли 2022 г. относно психичното здраве в цифровия свят на труда⁶.
9. Като ВЗЕМА ПОД ВНИМАНИЕ заключенията на Съвета относно психичното здраве и несигурната заетост, в които се разглеждат взаимовръзките между психичното здраве и работата⁷.
10. Като ПРИЗНАВА значителното влошаване на психичното здраве на населението вследствие на пандемията от COVID-19⁸.

⁶ Резолюция на Европейския парламент от 5 юли 2022 г. относно психичното здраве в цифровия свят на труда (ОВ С 47, 7.2.2023 г., стр. 63).

⁷ <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/public-register/council-concl/>

⁸ ОИСП (2021), „Справяне с въздействието на кризата с COVID-19 върху психичното здраве: Интегриран отговор, обхващащ цялото общество“, Политически мерки на ОИСП в отговор на коронавируса (COVID-19), Служба за публикации на ОИСП, Париж, <https://doi.org/10.1787/0cca0b-en>

11. Като ОТЧИТА, че самотата може сериозно да засегне психичното здраве. В резултат на пандемията самотата в ЕС се е увеличила между 22 % и 26 % в различните региони⁹.
12. Като ВЗЕМА ПОД ВНИМАНИЕ *доклада за окончателните резултати от Конференцията за бъдещето на Европа*¹⁰, в който се призовава за по-добро разбиране на проблемите с психичното здраве и за намиране на начини за преодоляването им, включително разработването на план за действие на ЕС относно психичното здраве, който да осигури дългосрочна стратегия за психичното здраве в ЕС, включваща аспекти като научните изследвания, решаването на въпроса с наличието на специалисти, положението на конкретни групи от населението като децата и младите хора и определянето в близко бъдеще на специална европейска година на психичното здраве.
13. Като ВЗЕМА ПОД ВНИМАНИЕ *препоръката на Съвета на ОИСР относно интегрираната политика в областта на психичното здраве, уменията и труда*, в която се дават насоки относно принципите на политиката в системите на здравеопазването, образованието и младежта, работните места и системите за социално подпомагане, като основа на подхода за интегрирането на психичното здраве във всички политики, който допринася за прекъсване на тясноведомственото мислене в политиката в областта на психичното здраве¹¹.
14. Като ВЗЕМА ПОД ВНИМАНИЕ *доклада „Здравето накратко: Европа 2022 г.“*, в който се стига до заключението, че всеки втори млад европеец на възраст между 18 и 29 години смята за неудовлетворени потребностите от грижи за психичното здраве, че симптомите на тревожност и депресия сред младите хора са се увеличили повече от два пъти в няколко европейски държави по време на пандемията и че се наблюдава тревожно увеличение на докладваните равнища на суицидна идеация (самоубийствени мисли)¹².

⁹ Baarck, J., Balahur, A., Cassio, L., d’Hombres, B., Pásztor, Z., Tintori, G., Loneliness in the EU — Insights from survey and online media data (Самотата в ЕС — Данни от проучвания и онлайн медии), EUR 30765 EN, Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург, 2021 г., ISBN 978-92-76-40246-6, doi: 10.2760/28343, JRC125873.

¹⁰ Конференция за бъдещето на Европа. Доклад за окончателните резултати. Май 2022 г. Достъпен на: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/conference-future-europe_bg

¹¹ Препоръка на Съвета на ОИСР относно интегрираната политика в областта на психичното здраве, уменията и труда, OECD/LEGAL/0420 (2022 г.).

¹² ОИСР/Европейски съюз (2022 г.), Здравето накратко: Европа 2022 г.: Цикъл за състоянието на здравето в ЕС, Служба за публикации на ОИСР, Париж. <https://doi.org/10.1787/507433b0-en>

15. Като ОТЧИТА последиците от продължаващата криза и извънредна ситуация в областта на здравето, включително агресивната война в Украйна и приемащите бежанци държави – фактори, които водят до влошаване на психичното и психосоциалното здраве¹³, и необходимостта от хуманитарна реакция и помощ в областта на психосоциалната подкрепа, включително сексуалните и други форми на насилие, основано на пола.
16. Като ПРИЗНАВА необходимостта от ефективно прехвърляне на предоставянето на услуги в областта на психичното здраве от услуги, организирани около болниците, към всеобхватни, интегрирани услуги в областта на психичното здраве и социалните грижи в рамките на общността¹⁴.
17. Като ПРИЗНАВА, че определящите фактори от социален, икономически и екологичен характер, като например природните бедствия, оказват отрицателно въздействие върху психичното здраве и увеличават необходимостта от психосоциална подкрепа.
18. Като ПРИПОМНЯ заключенията на Съвета от 2019 г. относно икономиката на благосъстоянието, в които Комисията се приканва да предложи стратегия на Съюза за психичното здраве¹⁵.
19. Като ПРИЗНАВА, че се очаква недостиг на здравни работници в ЕС и че някои държави членки са изправени пред недостиг на специалисти в областта на психичното здраве, а инвестициите в здравеопазването изискват инвестиции и в работната сила в здравния сектор.
20. Като ПРИВЕТСТВА плана (инструментариума) за мултидисциплинарен подход към изграждането на капацитет в областта на психичното здраве, който Комисията планира да стартира през 2024 г. и който ще засяга този въпрос.

¹³ Световна здравна асамблея, 75. (2022 г.). Седемдесет и пета Световна здравна асамблея: Женева, 22 – 28 май 2022 г.: резолюции и решения, приложения. Световна здравна организация. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/365610>. Резолюция WHA 75.11.

¹⁴ Всеобхватен план за действие в областта на психичното здраве за периода 2013 – 2030 г. Женева: Световна здравна организация. 2021 г. Лиценз: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.

¹⁵ Заключение на Съвета относно икономиката на благосъстоянието: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13432-2019-INIT/en/pdf>

21. Като ПРИВЕТСТВА напредъка, постигнат от ООН по отношение на Конвенцията за правата на хората с увреждания, в която се подчертава, че дискриминацията срещу хората, основана на физически или умствени увреждания, е нарушение на техните основни човешки права, както и напредъка, постигнат от СЗО, например чрез инициативата „Качествени права“, която предлага инструменти за оценка на зачитането на правата при услугите в областта на психичното здраве и инструменти за обучение, например електронно обучение по психично здраве, възстановяване и приобщаване на общността, и чиято цел е да се бори със стигматизирането.
22. Като ВЗЕМА ПОД ВНИМАНИЕ всеобхватния план за действие в областта на психичното здраве за периода 2023 – 2030 г. на СЗО и неговата цел № 2, в която се установява необходимостта от предоставяне на всеобхватни, интегрирани и отговарящи на нуждите услуги в областта на психичното здраве и социалните грижи в рамките на общността.
23. Като ВЗЕМА ПОД ВНИМАНИЕ Европейската рамка на СЗО за действие в областта на психичното здраве за периода 2021 – 2025 г., която показва, че през 2019 г. в европейския регион около 119 000 души са загубили живота си чрез самоубийство, което е втората водеща причина за смърт сред младите хора (на възраст 15 – 29 години)¹⁶.
24. Като ПРИЗНАВА, че проблемите, свързани с психичното здраве, са свързани с много форми на неравенство, например при хората в уязвимо положение, малцинствата, маргинализираните групи и хората в неравностойно социално-икономическо положение, включително живеещите в условия на дългосрочни грижи, хората, страдащи от самота и социална изолация, децата и младите хора, възрастните хора, жените, ЛГБТИ¹⁷, пациентите с рак, хората с увреждания, бежанците, мигрантите, затворниците и бездомните. Като отчита също така, че перспективата за равенство между половете и принципът „никой да не бъде изоставен“ съгласно целите на ООН за устойчиво развитие са от жизненоважно значение за преодоляване на неравенствата в областта на психичното здраве.

¹⁶ Европейска рамка на СЗО за действие в областта на психичното здраве за периода 2021 – 2025 г. Копенхаген: Регионална служба на СЗО за Европа; 2022 г. Лиценз: CC BY-NC-SA 3.0 IGO. <https://www.who.int/europe/publications/i/item/9789289057813>

¹⁷ Вж. Стратегията на Комисията за равнопоставеност на ЛГБТИК за периода 2020 – 2025 г. (COM (2020) 698 final).

25. Като ПРИЗНАВА, че проблемите с психичното здраве са свързани с определящи здравето фактори (като достъп до здравеопазване, биологични и психологически фактори, хранене и физическа активност, консумация на алкохол, тютюн и забранени наркотични вещества), както и с екологични, градоустройствени, климатични, социални, културни, икономически и търговски фактори.
26. Като ПРИЗНАВА, че засилването на защитните фактори, като редовния спорт и физическите упражнения, както и участието в културни дейности, може да повиши цялостно психичното здраве и благосъстояние на хората и да намали риска от психични заболявания¹⁸;
27. Като ОТЧИТА проучвателното становище на Европейския икономически и социален комитет от 2023 г. относно „Мерки за подобряване на психичното здраве“, в което се подкрепя разработването на ориентирани към човека системи за психично здраве, които овластяват хората¹⁹.
28. Като ПРИЗНАВА, че психичното и физическото здраве са неразривно свързани и че хората, живеещи със сериозен проблем с психичното здраве, са изложени на по-висок риск от възникване на широк спектър от хронични физически състояния и имат очаквана продължителност на живота, която е от 10 до дори 20 години по-ниска в сравнение с населението като цяло²⁰.
29. Като ИЗТЪКВА ЗНАЧЕНИЕТО НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО на Конвенцията за правата на хората с увреждания, особено по отношение на защитата на хората с проблеми с психичното здраве.
30. Като ПРИПОМНЯ, че е важно да се предприемат последващи действия във връзка с препоръките, изложени в Препоръка Rec (2004) 10 на Комитета на министрите на Съвета на Европа относно защитата на правата на човека и достойнството на лицата с психични разстройства²¹.

¹⁸ Доклад CultureForHealth. Приносът на културата за здравето и благосъстоянието: доклад относно фактите и политическите препоръки за Европа. Final_C4H_FullReport_small.pdf (cultureforhealth.eu)

¹⁹ SOC/760-EESC-2023.

²⁰ Насоки на СЗО за управление на физическото здраве при възрастни с тежки психични разстройства. Женева: Световна здравна организация. 2018 г. Лиценз: CC BY-NC-SA 3.0 IGO. <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/275718/9789241550383-eng.pdf>

²¹

[https://www.coe.int/t/dg3/healthbioethic/Activities/08_Psychiatry_and_human_rights_en/Rec\(2004\)10%20EM%20E.pdf](https://www.coe.int/t/dg3/healthbioethic/Activities/08_Psychiatry_and_human_rights_en/Rec(2004)10%20EM%20E.pdf)

31. Като НАСЪРЧАВА основана на правата на човека оценка на услугите в областта на психичното здраве, за която се използва, наред с другото, инструментариумът на СЗО за качествени права.

ПРИКАНВА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ:

- а) Да приоритизират интегрираните политики и услуги, насочени към психичното здраве и благосъстояние, и да ОБМИСЛЯТ РАЗРАБОТВАНЕТО на планове за действие или стратегии за справяне с най-неотложните и най-разпространените проблеми, като например:
1. Прилагане на подход към психичното здраве, обхващащ всички политики, който надхвърля здравето и включва въпроси от други ключови сектори като значими фактори, като заетост, образование, цифровизация (включително въздействието на изкуствения интелект), социална закрила, финансова сигурност, научни изследвания, жилищно настаняване, градоустройство, достъп до култура, медии и комуникация, околна среда и климат;
 2. Признаване на социалните, екологичните и икономическите фактори, определящи психичното здраве;
 3. Подобряване на образованието, що се отнася до грамотността в областта на психичното здраве, от ранна възраст, както и за родителите, по-специално чрез използване на Европейския кодекс за психично здраве²², който ще бъде разработен от 2024 г. нататък;
 4. Насърчаване на психичното здраве и благоденствие в различен контекст през целия живот с акцент върху укрепването на защитните фактори за добро психично здраве и устойчивост на психичното здраве, като например участие в спортни и културни дейности;
 5. Предотвратяване на психичните проблеми (включително превенция на самоубийствата, самонараняванията и депресията) в различен контекст, като например училища, работни места, здравеопазване, квартали, общности, включително комбинация от универсални, селективни и индикативни превантивни интервенции и мерки на политиката;

²² [Европейската изпълнителна агенция за здравеопазването и цифровизацията \(HaDEA\) призовава](#) заинтересованите страни да създадат Кодекс за психичното здраве: [Финансиране и обществени поръчки \(europa.eu\)](#)

6. Подобряване на системите и услугите в областта на психичното здраве, за да се отговори на нуждите на хората с проблеми с психичното здраве и да се постигне качествено универсално здравно осигуряване;
7. Подобряване на своевременния и справедлив достъп до ефективни и безопасни грижи за психичното здраве и тяхната координация, насърчаване на ранната диагностика и интегрираните грижи чрез основани на общността и ориентирани към възстановяване услуги в областта на психичното здраве;
8. Насърчаване на основани на доказателства практики относно грижите и услугите в областта на психичното здраве и на основано на насоки лечение, включително предотвратяване на използването на множество лекарства, когато това е възможно;
9. Насърчаване на превенцията, ранното откриване и грижите за лица със самоубийствено поведение, включително последиците от него;
10. Разработване на действия за справяне със самотата сред населението като цяло, с акцент върху групите, изложени на риск от самота;
11. Гарантиране на ефективното прилагане на съществуващото законодателство на ЕС и национално законодателство за осигуряване на безопасността и здравето на работното място, за насърчаване на психичното здраве, превенцията и управлението на психосоциалните рискове и за укрепване на ресурсите във връзка с психичното здраве на работното място;
12. Насърчаване на действия за поддържане или укрепване на психичното здраве на здравните специалисти;
13. Насърчаване на психичното здраве, развитието на умения за социално и емоционално учене, ранното откриване и скрининга в образователната среда с цел подпомагане, управление и насърчаване на психичното здраве на децата и младите хора;
14. Насърчаване на достъпа на децата в училищна възраст до специализирани услуги в областта на психичното здраве;
15. Подкрепа за развитието и създаването на интердисциплинарна работна сила в областта на психичното здраве, която да интегрира всички ключови дисциплини, за да се осигури цялостен подход към насърчаването, профилактиката, лечението и грижите;

16. Редовно събиране на актуални и съпоставими данни и информация с цел наблюдение на напредъка и насочване на инвестициите в области, в които е необходим напредък, чрез международна координация;
17. Засилване на действията за реинтегриране на хората в обществото, в трудовия живот и в процесите на вземане на решения за политиките в областта на психичното здраве и за предотвратяване във възможно най-голяма степен на рецидив след деинституционализация или реинтеграция;
18. Обмисляне на създаването на мултидисциплинарен екип във всяка държава членка, за да се гарантира, че психичното здраве се взема предвид във всички политики с цел проследяване с помощта на показатели на изпълнението на политиките в областта на психичното здраве.

ПРИКАНВА КОМИСИЯТА:

- а) Да ПОДКРЕПЯ политиките на държавите членки в областта на психичното здраве, като продължи да подпомага държавите членки при изпълнението на съобщението относно всеобхватен подход към психичното здраве и неговите 20 водещи инициативи;
- б) Да ПРЕДСТАВИ обзорен документ относно водещите инициативи, представени в съобщението на Комисията относно всеобхватен подход към психичното здраве, който да включва и график за изпълнението на всяка водеща инициатива и разпределения бюджет;
- в) Да ЗАСИЛВА компонента на психичното здраве във всички политики чрез осигуряване на полезни взаимодействия в рамките на Комисията, както и чрез координация с международни организации и съответните заинтересовани страни относно действията, инструментите и финансирането, свързани с психичното здраве;
- г) Да НАБЛЮДАВА и АНАЛИЗИРА ефективността и резултатите от изпълнението на водещите инициативи, определени в съобщението на Комисията, въз основа на международно договорените показатели от целите за устойчиво развитие и целите на СЗО, в тясно сътрудничество с държавите членки чрез експертната група по въпросите на общественото здраве, и по-специално нейната подгрупа по въпросите на психичното здраве;

- д) Да НАСЪРЧАВА разбирането на проблемите, свързани с психичното здраве, да създава осведоменост и да насърчава обмена на най-добри практики, както е посочено в съобщението на Комисията относно всеобхватен подход към психичното здраве;
- е) Да ПОДКРЕПЯ държавите членки и да координира действията чрез програмата „ЕС в подкрепа на здравето“, както и чрез други инициативи, например експертната група по въпросите на общественото здраве, включително нейната подгрупа по въпросите на психичното здраве;
- ж) Да обръща ОСОБЕНО ВНИМАНИЕ на уязвимите групи и групите в неравностойно социално-икономическо положение;
- з) Да ПОПУЛЯРИЗИРА по-добре различните възможности за финансиране от ЕС за конкретни действия в областта на психичното здраве, като надлежно се отчита съответствието на тези възможности с нуждите и исканията на държавите членки;
- и) Да НАСЪРЧАВА инициативи в подкрепа на психичното здраве и комуникационни кампании в ЕС чрез Европейска година на психичното здраве, която следва да се проведе не по-късно от 2029 г.;
- й) Да ОСЪЩЕСТВЯВА мултидисциплинарни програми за обучение и обмен за специалисти в областта на здравеопазването и социалните грижи и други специалисти, работещи с хора в различен контекст (училища, дневни грижи, обучители, служители в областта на сигурността), за да се подкрепят и насърчат техните умения в областта на психичното здраве и качеството на грижите, както и да се укрепи тяхната психическа устойчивост.

ПРИКАНВА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ И КОМИСИЯТА:

- а) Да ПРОДЪЛЖАТ да работят за всеобхватен подход към психичното здраве през 2024 г. и след това;
- б) Да НАСЪРЧАВАТ разработването и изпълнението на действия и препоръки под формата на план за действие на ЕС, основан на насърчаването на благосъстоянието на всички групи от населението от всяка възраст, превенцията на проблемите с психичното здраве и подобряването на психическата устойчивост. Освен това действията следва да се съсредоточат върху подобряването на достъпността и качеството на грижите за хората с проблеми с психичното здраве, като крайната цел е да се отговори на нуждите на населението;
- в) Да НАСЪРЧАВАТ всеобхватен подход към психичното здраве и междусекторното сътрудничество за по-широки и по-дългосрочни политически перспективи и за предоставяне на балансиран политически препоръки;
- г) Да СЕ СЪСРЕДОТОЧАТ върху намаляването на неравенствата по отношение на психичното здраве, които съществуват между и в рамките на държавите членки, както и между социално-икономическите групи, по-специално тези в неравностойно положение, и да насърчават равенството и борбата с дискриминацията като инструмент за превенция, като се обръща специално внимание на лицата в уязвимо и маргинализирано положение;
- д) Да НАСЪРЧАВАТ сътрудничеството между държавите членки и Комисията чрез обмен на опит и най-добри практики в областта на психичното здраве, по-специално в рамките на експертната група по въпросите на общественото здраве;
- е) Да ПРОДЪЛЖАТ сътрудничеството за обмен на опит и интегриране на психичното здраве във всички политики чрез съществуващите структури, които ангажират ключови заинтересовани страни от обществото, включително обществеността, неправителствения сектор/гражданското общество и частния сектор;
- ж) Да СЕ БОРЯТ със стигматизирането на психичното здраве чрез разработване на насоки на ЕС за премахване на стигматизирането и дискриминацията, включително чрез осведоменост относно проблемите, свързани с психичното здраве, във всички сфери на обществото;

- з) Да УВЕЛИЧАТ общите усилия за борба с дискриминацията, речта на омразата, всички форми на насилие, по-специално насилието, основано на пола, и самоубийствата;
 - и) Да ПРИЗНАВАТ и НАСЪРЧАВАТ активното участие на хора с личен опит (ползватели на услуги, лица, полагащи грижи за членове на семейството и др.) и да ИНТЕГРИРАТ съществуващите и новите знания в мултидисциплинарно обучение, в реформите в областта на психичното здраве, научните изследвания и разработването на политики;
 - й) Да УЛЕСНЯВАТ упражняването на правата в рамките на организациите за психично-здравни грижи.
-